

חודש בחודשו

בטאון "גבורת מרדכי" בית כנסת ומרכז קהילתי תורני

בס"ד כ"ו באייר - תשע"ו // גיליון 279 // רח' הרצוג 32 גבעתיים // www.gvurat-m.org // gvuratmordechai@013net.net // מערכת: איילת סקסטין, יוסף ארגמן, רזי פינקלשטיין, מיכל פרישטיק, יחזקאל פרנקל // צלמת: רינת טואיטו // עיצוב: אורלי אליאס

הר כגיגית וכפייה דתית

- הרב אברהם וסרמן -

החברה האנושית - גם הליברלית - מאזנת בין כפייה לרצון. מסמנת לעצמה את גבולות הפרט, אך כופה עליו מערכת חוקים לשמירת הסדר הציבורי ותפקודה של המדינה. לכן יענישו את מי שגנב או העלים מס, את מי שהכה או חנה במקום אסור. אין חברה ללא חוקים, כיוון ש'איש את רעהו חיים בלעו'. אלא שהנטייה האנושית הפשוטה היא להעדיף את הרצון על הכפייה גם אם הצורך בה מובן. חכמים מעמידים אותנו על הטעות בתפיסה זו, ומעדיפים את הכפייה, כפי שאוכיח. "ויתיצבו בתחתית ההר - מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר-כגיגית, ואמר אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם" (שבת פח). אך לשם מה כפייה, מאחר וכבר אמרו "נעשה ונשמע"! מהר"ל מפראג (תפארת ישראל, לב) ענה שהדברים המהותיים בעולם אינם יכולים להיות תלויים ברצוננו. כיוון שקיומו של עולם תלוי במתן תורה - הרי שגם לולא היינו מסכימים היינו מקבלים אותה. זו גם הסיבה שלא נוכל לומר בזמן מן הזמנים שאיננו

הרב אברהם יצחק הכהן קוק ויקיפדיה

מעוניינים עוד בתורה.

התחנות החשובות בחיינו מתרחשות בעל-כרחנו: ...על כרחך אתה נוצר, ועל כרחך אתה חי, ועל כרחך אתה מת ועל כרחך אתה עתיד לתן דין וחשבון לפני מלך המלכים הקב"ה (אבות ד, כב). גם חיי-הגוף ההכרחיים פועלים בלי שתהיה לנו בחירה: הלב, המוח, הריאות, מערכת העיכול - המערכת הלא רצונית. מה שחינוי ביותר - לא נתון לבחירתנו. גם גאולת ישראל תבוא בין כך ובין כך, אלא שההבדל בין אם תהיה בבחירתנו או לאו מוגדר "זכו - אחישנה, לא זכו - בעיתה". הבחירה שלנו יכולה להפוך את התהליכים ההכרחיים לנעימים יותר ושמחים יותר. כך גם מתן תורה - שמח יותר ומתקבל יותר כשאמרנו נעשה ונשמע.

גם הרב קוק שעסק הרבה ברצון החופשי וחיבתו, כתב כי אין לתלות את מתן תורה ואת האירועים החשובים בתולדותינו ברצון

האנושי, שאין בו הכח המספיק מצד עצמו. "אולי לא נעים לנו הדבר, אילו היה תלוי בחפצנו הפשוט אפשר שהיינו בוחרים בקבלה כזו שבאה ברצון חפשי, שאנחנו חושבים אותו ליותר אידיאלי... חלושי רצון הננו וחלושים הם האידיאלים שלנו, אין אנו ראויים שקיומו של עולם מלא יימסר לרצוננו" (מאמרי-הראיה, עמ' 166). כלומר, לעומת הראיה האנושית המעדיפה את הבחירה - הראיה האלקית מורה כי הכרח-החיים חזק יותר, אמיתי יותר ופנימי יותר מהבחירה שלנו. הראיה עצמו עסק הרבה בכפייה בענייני הלכה ובהם שמיטה, שבת וכשרות, ודרש ממשקים לשמור שבת וכשרות כדי שהרבנות תיתן הכשר לתוצרת שלהם.

כשהנהלת 'תנובה' התעלמה מאזהרתו, וכשבמזרע וכפר יחזקאל לא חדלו מלחלל שבת בפרהסיא ולאכול נבלות וטרפות, פרסמה הרבנות "אזהרה גדולה" ובה "מודיעים בזה לכל תושבי עיה"ק שאסור לכל בר ישראל לקנות חלב, גבינה, חמאה ושאר תוצרת החלב מחברת תנובה ירושלים" (כסלו תרצ"ד). הראיה דאג להכניס סעיף לחוזה החכירה של הקק"ל, הקובע כי החוכרים מתחייבים שלא לחלל שבת בפרהסיה. וכך נקבע "שביתה מעבודות בנין ומלאכה בשדה ובכרם ובמפעלי תעשיה ומסחר" (אוצרות הראיה א' עמ' 519). בשנת תרפ"ג (1923) אף הכניס, בשיתוף פעולה עם דיזנגוף, את "חוקת השבת" בעיר המתהווה תל-אביב, שבינתיים שינתה פניה וכעת רוצים לבטל את החוקה הזו (אוצרות הראיה ד, עמ' 185). אפילו בדברי ההספד עליו היה מי שכתב "צבור הפועלים - גם אם לא יוכל להתעלם מצדדי הכפייה שנהגו בו בענייני אמונה - ישמרו לטובה את זכר האיש שידע בשדה ההסתכלות שלו למצוא את צד הקדושה

דבר המערכת

עם תום חודש אייר, פותח הרב וסרמן את גיליון האביב במאמר המגשר בין ענייני המדינה ליום מתן תורה הבעל"ט. בהמשך, לאחר העצב שאפיין את הגיליון הקודם (תגובה בעמ' 4), אנו מציגים כאן כמה מן הרגעים השמחים יותר שחווינו בחודשים האחרונים. חגגנו יחד באדר וביום העצמאות והתחדשנו באב-בית צעיר. למדנו מכמה מחברינו על פועלם המבורך. ועם זאת, גם מקום הזיכרון לא נפקד. על כל אלה ועוד - קריאה מהנה.

המשך בעמ' 2 <<

במעשי הפועלים" ("דבר", ד' אלול תרצ"ה). הרב צבי יהודה קוק הצטרף בזמנו לארגון נגד כפייה דתית עד שזה הפך להיות בעד כפייה אנטי-דתית... (לנתיבות ישראל, א, רלט). הנימוק שלו היה ש"מצד התורה אין מקום במצבנו העכשווי לשום כפייה דתית". מאידך, לא שלל כפייה באופן עקרוני, שהרי התורה דורשת להלקות את העברייני ולהכות את מי שאינו רוצה לקיים מצוות עשה (שיחות הרצ"ה שמות עמ' 209). לכן, אי-אפשר לטעון ששיטת הרב קוק הייתה נגד חקיקה דתית. הרב צבי יהודה עשה הבחנה בין התנגדות לכפייה דתית לבין "חקיקה דתית": "התנפלויות וזריקת אבנים אינן מדרך התורה. יחד עם זאת יש להשתדל באמצעות חקיקה בכנסת שסדרי הציבור לא יהיו הפקר. בכל ציבור יש חילוקי דעות, אנחנו חיים במדינה דמוקרטית והכנסת מורכבת מנבחרי הציבור ומבטאת את הגוונים השונים שבאומה ומכריעה על פי רוב ומיעוט. אתם קוראים לזה 'כפייה דתית', אבל זאת החלטה של הכנסת ומה שהיא מחוקקת מחייב את כולנו" (שיחות הרצ"ה, צבא וישיבה, תשכ"ח). הרצ"ה עצמו הדגיש פעמים רבות שבמדינה יש שלושה עניינים הדורשים תיקון: מערכת

החינוך החילונית המנתקת בין הילדים למסורת היהודית, מערכת המשפט שלא אימצה את משפט התורה, והחופש (היחסי) שניתן לפעילות המיסיון.

למותר לציין, שאימוץ מערכת המשפט התורנית יכולה להתפרש ככפיית האזרחים להתנהג כדן תורה. מערכת חינוך שמקנה ערכי-מסורת לילדי ישראל עשויה אף היא להיתפס כסוג של כפייה. אלא שכיום מתבצעת בפועל כפייה חילונית בנוגע לאותם נושאים. החינוך כמעט מרוקן מתכנים מסורתיים, למרות שרוב גדול של אזרחי המדינה מגדיר עצמו מסורתי לפחות!

במערכת המשפט (גם לאחר מאמצים ממושכים) כמעט ואין כלום מדיני התורה. מסתבר שאין מצב ביניים - או שתהיה 'כפייה חילונית' או 'כפייה דתית'. אין להיבהל מסיסמאות שליליות (שאותן ראוי למתן), ולנטוש את שדה המערכה הציבורי.

חלקו הגדול של הציבור בישראל מגדיר עצמו דתי-מסורתי, מאמין וקשור לערכי היהדות. הדיבורים אודות "חקיקה דתית המשניאה את היהדות" אין להם בסיס מציאותי. הלא אין כוונה "להיכנס לצלחת" הפרטית של אדם בביתו, ואפילו לא למכוניתו ונסיעתו בשבת. אבל אין להפקיר את החינוך, או את החקיקה הנוגעת לפרהסיא של מדינת היהודים. ■

אל"מ ארי סינגר, ראש מטה אוגדה 210, בן השכונה ואח שכול, מתאר את שדה הקרב החדש הדורש, מעבר לטכנולוגיה החדשה, בעיקר עוצמה רוחנית מיוחדת

קטעים מתוך דברים שנשא ערב יום
הזיכרון בקהילה

שנים רבות אני משתתף כאן בטקס יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ולחללי הקהילה. כבן השכונה והקהילה, הרבה ממה שאני היום מגיע מכאן ומכם. עבורי, השמות על קיר הזיכרון אינם אנונימיים. כולם מוכרים לי, חלקם באופן אישי וחלקם מתוך המורשת שהותירה דמותם. לכל אחד יש את יום הזיכרון האישי שלו בנוסף ליום הזיכרון הכללי. יום הזיכרון שלי נבנה במשך השנים מרבדים שונים. הרובד הראשון - כנער מתבגר שעלה ארצה עם משפחתי מספר חדשים לפני מלחמת יום הכיפורים. את הרב אברהם פרייזלר ומרדכי ינאי לא הכרתי אישית. הכרתי את סיפורם האישי ואת סיפור נפילתם. ראיתי איך משפחותיהם מתמודדות עם השכול, כל אחת בדרכה. שניהם היו מופת של שילוב בין ספרא וסייפא, מושג שאז, כנער, לא יכולתי להבין.

אילן מנס, שהיה מוכר לי יותר כאח הגדול של דורית, ונהרג בתאונת אימונים, לימד אותי אז את הסיכון שבשירות הצבאי, גם בעיתות שלום. הבנתי אז את הצורך באימונים במתאר שמנסה לדמות כמה שיותר את "הדבר האמיתי", כדי שנהיה מוכנים וכשירים ליום פקודה. הבנתי שהאימונים הם חלק מן המלחמה עצמה. הרובד השני התוסף במלחמת לבנון הראשונה, כשאני כבר מפקד ומוביל

צילום: מקס סקסטין

הרב וסרמן וילדי הקהילה בחגיגות ליל יום העצמאות

יום העצמאות

בליל יום העצמאות חגגנו יום הולדת למדינה. הרב וסרמן קיים "והיגדת לבנך", חברנו שמעון קוטנר סיפר מעט מחוויותיו כלוחם במלחמת השחרור והקהל נהנה מסרט שהוכן במיוחד לאירוע ובו סיפרו חברי הקהילה מה קושר אותם למדינה ומה הם מאחלים לה. (ניתן לצפות בסרט דרך אתר בית הכנסת).

במבט לעתיד

ב-5.6, מוצאי יום ירושלים, ב-20:00, יתקיים בע"ה ערב חגיגי ובו יתארח תא"ל במיל' אביגדור קהלני, שידבר בנושא: מיום ירושלים ליום הכיפורים - "עוז וגבורה נקשרו יחדיו". **בליל שבועות** יתקיים א"ה תיקון ליל שבועות בסימן משנתו של הנצי"ב, לציון 200 שנה להולדתו של ענק הרוח, הרב נפתלי צבי יהודה ברלין - הנצי"ב מוולוז'ין. שיעורים מ-22:45 עד אור הבוקר, ובמקביל - פעילות לילדים ולנוער.

משתנה לנגד עינינו

צילום: רינת טואיטו

אל"מ ארי סינגר נושא דברים בעצרת הזיכרון ברחבת בית הכנסת

חיילים בקרב. אוריה בר-שלום היה בן בית אצלנו. ראיתי אותו צומח מילד לחייל ומחייל למפקד. אוריה, עם החיוך הנצחי על הפנים, נפל בראש הטור האוגדתי בלבנון, בואכה עין-זחלתא. את ספי שאומן לא הכרתי כ"ספי" אלא כ"מפקד ספי", מג"ד 196 ששמו הלך לפניו והוא נועד לגדולות. ספי היה דוגמה למה שאז היה נדיר - מפקד שצמח ונשאר בציונות הדתית.

במשך השנים - במלחמות, במבצעים ובאימונים - התווספו לרשימת הנופלים חברים, מפקדים ופקודים רבים מדי. למדתי כי המלחמה איננה מסתיימת עם הפסקת האש. היא מלווה אותך תמיד, לא רק בהפקת הלקחים ויישומם בצד המקצועי, אלא גם בליווי המשפחות השכולות והפצועים בגוף ובנפש, כמו גם בחשבון-נפש אישי נוקב על מה שעשית ועל מה שלא עשית.

הרובד השלישי התווסף, לפני כ-30 שנה, ביום שהודיעו לנו שאחי, יעקב, נהרג. גייקוב - נער תמים חדור שליחות, עם חיוך נצחי על פניו, דחה את יציאתו לקורס קצינים כדי לסיים מסלול עם החיילים שלו. כי מי אם לא הוא יכשיר אותם להיות לוחמים. בתרגיל המסכם של הפלוגה - נהרג גייקוב בתאונת אימונים. בניגוד לרבדים הקודמים, כאן הכאב והגעגוע הם סוג של נכות שלומדים לחיות איתה. זוהי נכות של כאב קבוע שמתחלק אחרת, בעוצמות שונות במשך השנה ובחלוף השנים.

העולם משתנה לנגד עינינו

האיומים על מדינת-ישראל השתנו מאוד בשנים האחרונות. אנחנו מוקפים עתה במדינות נחשלות ומתפוררות. כבר אין מולן סכנה קיומית נראית לעין. על כך צריכים לשמוח. מצד שני, האיומים על גבולות מדינת-ישראל ובתוך מדינת-ישראל רק הולכים וגדלים. ארגוני טרור וגרילה מנסים תדיר לפגוע בנו בסיוע אמצעי לחימה משוכללים. הטרור אינו מנסה לכבוש שטח - הוא מנסה לפגוע ברוח. יש עשרות ארגונים בעלי שמות המורכבים לרוב מצירוף של "ג'יהאד", "שהיד", "איסלאם", "אללה" ו"אל-קודס" העולה על ראש שמחתם.

שדה הקרב המודרני אינו "שדה קרב". הוא כבר "מרחב הקרב". Battlefield נהפך

במדינה ורוח הלחימה בצבא נבנים על גבי יסודות שמקבלים בבית ובקהילה. הניצחון במערכה (ולא רק בקרב) יגיע רק על ידי מי שיידע לחבר בין הניצחון לבין ערכי הנצח של עם-ישראל, ויחבר את כל חלקי העם לערכים אלה מתוך עוז, אהבה, אחווה, שלום ורעות.

כדי לנצח במערכה אנחנו צריכים להאמין גם בעצמנו. כפי שכתב הרב קוק: האדם צריך להאמין בחייו, להאמין בכחו החמרי ובכחו המוסרי יחד. האמונה היא כוללת הכל, כמו האהבה. האמונה בחיים היא ברכת ד', כמו שאי האמונה היא הקללה היותר איומה - ולא תאמין בחיך (שמונה קבצים א רלא) העוז והאמונה, האהבה והרעות, הענווה והאחוה - צומחים מקהילה זו וממקומות דומים, מהבית וממרכזים קהילתיים, מבתי הכנסת ומבית המדרש. למעמד זה, נקהלים ארבעה דורות: דור של שואה עם דור של תקומה, דור שנטל, ודור שכעת נוטל על עצמו את הזכות להגן על המדינה בסדיר ובמילואים. ואחרונים חביבים - הדור הבא, שבעתיד ימשיך את השליחות שלנו. וכאן המקום להאיר את הברית התיכון ששזור את כל הדורות יחד - המחויבות לעם, לארץ ולתורה. ■

הרב קוק:

"האדם צריך להאמין בחייו, להאמין בכחו החמרי ובכחו המוסרי יחד. האמונה היא כוללת הכל, כמו האהבה. האמונה בחיים היא ברכת ד', כמו שאי האמונה היא הקללה היותר איומה - ולא תאמין בחיך" (שמונה קבצים א רלא)

ל-battlespace. למרחב זה התווספו "כלי נשק" חדשים ובהם: משפטיזציה, לגיטימציה, מידתיות ותקשורת.

הארגונים שהוזכרו, ותומכיהם, מנסים לפגוע ברוחנו, בחוסנו הלאומי ובאמונתנו בצדקת הדרך. כנגד אויב כזה אי אפשר להילחם רק בטכנולוגיה. היא איננה תחליף למנהיגות או לרוח לחימה. החוסן הלאומי

פרופיל 97

בי"ס אמונים במקום הראשון

באופן המדגיש ערכים חשובים ממשנת החמ"ד. דגש מיוחד ניתן השנה לדמויות השנתיות, הרב והרבנית קאפח. שיתופי פעולה טובים נבנו עם משרד החינוך ועם הרשות המקומית. ביה"ס משתמש גם בטכנולוגיות מתקדמות המסייעות בשיפור הנעת התלמידים ללמידה.

ההישגים הלימודיים של בית הספר צוינו גם במדד ההשוואתי בפרסומי העירייה. עולה כי במבדקי המיצ"ב קיבל "אמונים", כאמור, את הציון הגבוה ביותר מבין כל בתי הספר היסודיים בעיר-97. איתן הגלילי, מנהלו הוותיק של בית הספר, אמר ל"חודש בחודשו": "ביה"ס ימשיך לעשות מאמץ לשמר את ההישגים בכל התחומים, וינסה למנף את ההצלחה לצמיחה איכותית וכמותית".

צילום: רינת טואיט

תלמידים בדרך לבית הספר "אמונים"

העובדים, סגל ההוראה והצוות המנהלי, מעניקים שירות מקצועי המלווה ביחס חם, סובלני ומתחשב. בית הספר מטופח

- מיכל פרישטיק -

בית-ספר "אמונים" הוותיק זוכה לעדנה מחודשת והשנה אף הוכרז כזוכה בפרס החינוך הארצי של החמ"ד. במידרוג הפנימי בגבעתיים זכה ביה"ס במקום הגבוה ביותר במבדקי המיצ"ב (97). נימוקי ועדת פרס החמ"ד מדברים בעד עצמם: ביה"ס "אמונים" מממש באורח חיו את יעדי החמ"ד ובתוכם הישגים לימודיים גבוהים במקצועות היהדות והליבה. כמו כן הוא יוצר אקלים מיטבי ומחנך לקיום אורח חיים דתי, להכלה של אוכלוסיות מגוונות ובהן ילדים עם צרכים מיוחדים, תלמידים מבתים מסורתיים, לצד תלמידים דתיים. "אמונים" מקיים פעילות חסד רבת היקף בתוך ביה"ס ובקהילה הרחבה. הוא מיישם דרכי הוראה מגוונות, תוך שימוש במתודות המובילות ללמידה משמעותית. צוות

- יצחק פורת -

עצוב מאוד היה לראות בגיליון האחרון של ביטאוננו "חודש בחודשו" את תמונותיהם של חמשת ותיקי "גבורת מרדכי" שהלכו לאחרונה לעולמם! במלאת 50 שנה לייסוד הקהילה, איני יכול שלא להיזכר בפעילויות מרכזיות של אותו "דור מייסדים". אמנה חלק מהן:

1. נוסח התפילה (אשכנז-ספרד). זכורני שאנו, אנשי נוסח "ספרד", קצת "רעשנו", עד שהתקבל הנוסח בו אנו מתפללים היום (ה"אשכנזים" קצת כעסו, אך השלימו).
2. בעקבות חילוקי דעות (לגיטימיים)

יזכרו לדורות!!!

5. חלק מן העלויות להקמת בית הכנסת אמנם "גייסנו" ממשרדי ממשלה שונים, אך החלק המשמעותי נתרם על ידי החברים. יזכרו כאן לטובה א. ינאי, י. גולדרייך ואחרים (תקרת ההיכל נתרמה על ידי חברנו חיים מרקוזה נ"י).

6. יזכרו לטובה גם "פעולות תרבותיות" שונות כגון סעודות יום העצמאות, מסיבות הפורים בתחפושת, מסיבות חנוכה וט"ו בשבט וכו'...

יישר כוח לכל צעירי הקהילה על פעילותם המבורכת, אך גם אנו "הזקנים", ראוי שניזכר, מדי פעם, "לטובה ולברכה".

תגובה

גיליון עצוב

הוחלט על ניסוח תקנון לעמותה. ניסח אותו בתבונה חבר קהילתנו, השופט העליון מנחם אילן נ"י.

3. לאחר שנים בהן התפללנו במקלטים ובאולמי ספורט, הוחלט להקים היכל (לתפארת) בו אנו מתפללים היום. אין ספק שיעמוד עד עולם.

4. לאחר נפילת הבנים במערכות ישראל, הוחלט להקים לזכרם אתר הנצחה, למען

מתנות פורים לנזקקי גבעתיים

לקהילת החברים המופלאה בביה"כ "גבורת מרדכי". אשריכם שזכיתם לשמח נפשות עצובות, על ידי מתנותיכם בפורים. משפחות רבות המתגוררות בעירנו גבעתיים, זכו לקבל מכם סכום כסף מכובד לצרכי הקיום שלהם. בכל הבתים בהם דפקנו, בצהרי חג הפורים, התקבלנו בקבלת פנים המלווה בדמעות של התרגשות ושמחה. במילים כמו: "אני רצה לקנות עכשיו אוכל לבן שלי" "כבר שנה שלא אכלתי בשר, בזכותכם אני אזכה לקנות בשר" ... "באמת לא ידעתי איך אוכל ללכת לרופא שיניים, תודה רבה לכם" מסתבר שגם בעירנו יש אנשים שמזלם לא שפר עליהם והם זקוקים לסיוע משמעותי כדי לקיים את שגרת חייהם. את כל המשפחות הנזקקות הללו אתרנו באמצעות מחלקת הרווחה בעיר ובהצלחתם. כאן גם המקום להודות להם על שיתוף הפעולה המהיר והמקצועי. שנזכה כולנו במצוות.

45 שנות שיעורי תורה

ר' ישראל הוכוולד
עבר לבית טובי העיר.
תלמידיו וחבריו
נפרדים בתודה

אמרו חז"ל שאין אדם נפרד מחברו אלא בדבר תורה "שמתוך כך זוכרהו". אנו שזכינו ללמוד ממך בשיעורי תורה נפלאים במשך 45 שנים ודאי שנזכור ונוקיר לך תודה. שיעור הגמרא בשבת, לפני מנחה, היה מיוחד במינו. מחד, לימוד בעת שהנשמה נינוחה ומאידך בשעה שאחרים ישנים. בתפארתו מנה השיעור למעלה משני מנייני תלמידים שהאזינו בשקיקה למגיד השיעור שלמד בשיבת חברון, גילה ידענות מפליגה וענה בנוגע איטלקי לכל שאלות הלומדים. אין זה קל לסכם במכתב קצר תקופה כה ארוכה ויפה בקהילה. בשנה האחרונה נתת דוגמה ומופת לעמילות בתורה. למרות מחלת רעייתך, עטה עליה השלום, ובראותך שנחלשה, עשית מאמצים כבירים לבוא וללמד תורה לשמה. זאת, בנוסף לשיעורי התורה היומיומיים שנתת בשיטל ובקהילה. אנו מודים לך ומאחלים לך אריכות ימים טובים בריאים ונעימים, להמשיך להרביץ תורה ולרוות נחת מהמשפחה ומהצאצאים. אנו בע"ה נשמור על קשר ונתפלל יחדיו לגאולה שלמה במהרה בימינו אמן. תלמידך, חברך ומוקירך.

יוסי שטח

לצלילי ניגוני מודז'ץ קיימה הקהילה קידוש מיוחד, במהלכו התקיימה תחרות נסיכי ונסיכות הטשולנט. ברקת בלום נבחרה ראשונה בין שלושה

השופטים - כולם עוטי גלימות שחורות- ציינו את רמתו הגבוהה של הטשולנט בקהילה. מושיק גולדשטיין המשנה לראש העיר ניצח על טקס הכתרת המנצחים לצלילי מארש הניצחון, אותו שרה הקהילה כולה בניצוחו של טיילור. הנחו: יו"ר הקהילה היוצא, עו"ד גידי פרישטיק והנכנס, אלדן מידן.

אירוע הסעודה השלישית נערך בנעימות ובהתרוממות הרוח ברוב עם בבית המדרש בליווי ר' אברהם יעקב טיילור שהנעים בלחנים ובדברי תורה במתכונת חסידית.

מיכל פרישטיק

הקהילה ציינה את ראש חודש אדר ב' באירוע מיוחד שמשך מתפללים רבים מהאזור כולו. בעל התפילה של חסידות מודז'ץ ר' אברהם יעקב טיילור הנעים בתפילות, בדברי חסידות ובלחנים שסחפו את כל הקהל. אחרי תפילת השבת נערך קידוש מיוחד ובו הוכתרו נסיכי הטשולנט של הקהילה. מבין 15 משפחות נרגשות שהתמודדו, זכו משפחות בלום, אחיטוב והלוי. הטשולנט של משפחות בורשטיין ודורי זכה לציון מיוחד. צוות השופטים כלל את ישראל גוטסדינר (צמד רעים), עו"ד יצחק נטוביץ, אראלה נאור (אשת החיל של הקהילה), שמוליק פרידמן - אמן הטשולנט, ואליהו ארני ארנפלד.

המשך ומתכונים בעמ' 6 >>

פרס שני: אסף הלוי, בובעס מעייסס.

פרס ראשון: ברקת בלום. המתכון סודי!

פרס שלישי: חגית אחיטוב ומיכאל מיכאלי

צילום: רינת טואיטו

אשי וסרמן

מטקות עם אשי וסרמן

13 שאלות לאב הבית החדש של "גבורת מרדכי"

במניין הראשון. פינקל מוסיף לי מהידע הרב שלו על בית הכנסת וגם עוזר לי מעבר לכך.

כמה זמן נדרש ממך?

אין זמן מוגדר להשקעה בבית כנסת, אני משקיע בכל רגע פנוי שיש לי, בין התפילות, לפני ואחרי התפילות, ימי שישי ומוצאי שבתות. בכל שבוע הדרישה משתנה ולפיכך גם זמן ההשקעה הנצרך. בסופו של דבר, המטרה היא שבית הכנסת יהיה מקום תקין, מסודר ונקי כדי שחברים ואורחים יוכלו ליהנות ממנו.

מה הבעיות המרכזיות?

אין 'בעיות מרכזיות' בבית כנסת. יש בעיות שוטפות והן משתנות - נשורת עלים במדרגות, כסאות שבורים, החלפת נורות וכו'. בבעיות שאפשר לטפל בהן מיד - אני משתדל לטפל כמה שיותר מהר על מנת להוריד מהראש. יש בעיות ארוכות טווח שלוקחות זמן (תיאום בעלי מקצוע, טיפול ארוך באזור מסוים ועוד) ולכן הן קצת יותר מורכבות. גם כאן אני מתייעץ עם יעקב אברך ואיציק פינקל שבקיאם בבניין לכל חלקיו. מבחינה מעשית וביצועית ההתייעצות היא עם ועדת בניין וחברי ההנהלה, אם יש צורך.

מה היה המצב כשהגעת?

מצאתי בית כנסת מתוחזק ומסודר,

פתיחה קלה על עצמך...

שמי אשי וסרמן. בן 23. אבא רב בית הכנסת ור"מ בשיבת ההסדר ברמת-גן. אמא ד"ר, מרצה לפסיכולוגיה. 5 אחיות, מתוכן 3 נשואות. 7 אחיינים.

היכן למדת?

למדתי בשיבת ההסדר בנהריה ושירתתי שנה וארבעה חודשים במוד"ש (מודיעין שדה) בתפקיד לוחם רגלי בגזרת לבנון. לאחר השירות בצה"ל עברתי לשיבת מעלות, שם סיימתי את מסלול ההסדר.

ומה כעת?

כעת לומד ניהול ולוגיסטיקה באוניברסיטה הפתוחה ובמקביל עובד במרכז לוגיסטי ב"ת לצד תפקידי כאב הבית של בית הכנסת.

תגדיר את התפקיד

אב הבית, תפקידו לדאוג לרווחת המתפללים, שהתנהלות הבניין תהייה תקינה וזורמת ללא הפרעות. עליו לדאוג לתיקונים קלים ותיאום בעלי מקצוע וגם רכש.

מי המדריך המעשי שלך?

יעקב אברך הדריך אותי לפני עזיבתו. מפעם לפעם אני עוד שואל את עצתו. מדריך נוסף הוא איציק פינקל, שאותו אני פוגש כל בוקר

אסף הלוי נסיך הצ'ולנט

את המתכון לצ'ולנט קיבלתי מסבתא שלי, סבתא ציפורה. המתכון הועבר לה בירושה מאמה, ששמה רוניה. סבתא רוניה וסבא שמואל עלו לארץ מרוסיה, מהעיר יקטרינסלב. סבתא ציפורה נולדה כבר בארץ, בתל-אביב. כאן התחתנה עם סבא חיים ז"ל. כיום היא מתגוררת בנהריה. כשהיינו מגיעים אליה להתארח, סבתא ציפורה הייתה מכינה צ'ולנט שהיה נטרף תוך דקות.

הנה המתכון של סבתא ציפורה:

מצרכים (ל-8 מנות):

- 2 בצלים
- 8 שיני שום
- 2 כוסות שעועית (בובעס)
- כוס אחת שעועית אדומה
- כוס אחת חומס
- 2 כוסות גריסי פנינה
- 8 תפוחי אדמה בינוניים
- 8 ביצים (קשות)
- 700-600 גרם בשר אוסובוקו עגל
- 2-3 כפות דבש
- 3-4 כפות פפריקה מתוקה
- כף מלח, כף פלפל שחור

אופן ההכנה:

לילה לפני משרים במים את הבובעס, שעועית אדומה, חומס וגריסי פנינה; מחליפים את המים 3 פעמים לפחות; חותכים את הבצל לקוביות ומטגנים על אש בינונית עד להזהבה; מוסיפים את שיני השום הקלופות וממשיכים לטגן; מוסיפים את הדבש ונותנים לו לבעבע קצת; מוסיפים את הבשר והתבלינים וממשיכים לטגן כמה דקות; מקלפים את תפוחי האדמה ומשאיירים אותם שלמים; מסננים את המים מהשעועית המושרית ומוסיפים לסיר ביחד עם תפוחי

המשך מתכונים בעמ' 12 >>

על גג העולם שלנו

שנים רבות אנחנו מכירים את בית הכנסת שלנו. ראינו אותו, לכאורה, מכל הזוויות האפשריות. דומה היה שכבר לא ניתן להפתיע את העין במבט חדש. והנה, חברתנו אילנה נטוביץ' הצליחה להביא את מראה "גבורת מרדכי" מזווית שטרם נראתה. זוהי זווית מעוף הציפור. א.י.

צילום: אילנה נטוביץ'

"גבורת מרדכי" ממעוף הציפור

שרואים ששמרו עליו במהלך השנים. אבל, יש פינות ואזורים שלא נגעו בהם הרבה שנים ומטרתי להגיע גם אליהם.

מה קורה מבחינתך במוצ"ש?

בכל מוצאי שבת אני נשאר להחזיר למקום את כל מה שנמצא על הסטנדרים בעזרת גברים - סידורים, חומשים ועלונים למחזור על מנת שבפעם הבאה כשיכנסו לשם, המקום יראה מסודר ונקי.

כמה זמן, לדעתך, תישאר בתפקיד?

אני בתפקיד קצת יותר מחצי שנה ואשמח להמשיך כל עוד אוכל.

מה אתה מבקש מהחברים?

שייפנו אליי בכל בקשה שיש להם ובכל בעיה שרואים. בנוסף, אני מבקש שיבינו שיש דברים שלוקחים זמן ולא ניתנים לטיפול מיידי. ככל שיודיעו יותר מוקדם, כך גם הבקשה תתבצע יותר מוקדם וביעילות הנדרשת.

איך היחס אליך?

אני יכול לומר שהאווירה הכללית של בית הכנסת היא חמה ומפргנת.

אתה מרבה להתייעץ עם אביך?

בעניינים שקשורים להלכה אני אכן מתייעץ אתו באופן קבוע. בעניינים הקשורים בחול אני מתייעץ עם חברי ועדת בניין וחברי ההנהלה. א.י.

בהצלחה רבה

טקס אזכרה ללא מילים

בעומק של 30 מטר מתחת לפני הים, מול חופי מושב שבי-ציון, דרומית לנהריה. ספינת הטילים אח"י כידון, הוטבעה כאתר הנצחה לחיילי השייטת שנהרגו בספטמבר 1997 בפעולה מבצעית באמצרייה, בדרום לבנון. בעת ההטבעה רותכו לסיפון הסטי"ל 12 כיסאות ועליהם שמותיהם של החללים. חברי מועדון הצלילה 'פוצקר' בנהריה קישטו את הספינה בדגלי ישראל לקראת אירוע יום הזיכרון. בפעולה נהרגו 12 לוחמי שייטת 13.

התמונה משמאל צולמה ביום הזיכרון ע"י יו"ר הקהילה אלדן מידן, צולל מוסמך.

משפחת הכומתות האדומות שלי

- יפה אולמר -

בין בודפשט, קזבלנקה,
קפריסין ו"גבורת מרדכי"
ביקשה רק ללמד וללמוד.
היא תבעה רבות מעצמה
ומאחרים וחייתה בקרבנו
30 שנה. לפני 20 שנה עזבה
את גבעתיים לבית טובי
העיר. רושם דמותה החזקה
והמשפיעה נותר עמוק
בלבם של ותיקי הקהילה
שנה למותה של גב' חסידה השכל
בגיל 93

- שושנה הר זהב -

ב"א באייר מלאה שנה מאז הלכה
לעולמה חברה יקרה של נשות
הקהילה הוותיקות, הגב' חסידה
השכל. לרוב קוראי "חודש בחודשו" כיום,
השם אינו אומר, כנראה, הרבה, אך עד לפני
כעשרים שנה הייתה חסידה דמות מוערכת
ומובילה בקרב נשות הקהילה. היא חייתה
עמנו כ-30 שנה, עד שעברה בשנת 1996 ל"בית
טובי העיר" בירושלים. הרישום שהותירה
אחריה הינו עמוק וחזק.

עם בואה לגבעתיים הקימה חוג נשים
ללימוד פרשת השבוע. מידי שבת נשים
מנשות הקהילה ומחוצה לה היו מתכנסות
בבית אחת החברות ללימוד משותף מתוך
גיליונותיה של פרופ' נחמה ליבוביץ על
הפרשה - בניצוחה של חסידה. מעבר ל"זכות
ראשונים" שהייתה לה בעצם ייסוד מסגרת
של לימוד תורה לנשים בקהילתנו, רבה הייתה
זכותה על שבמשך כשלושה עשורים הכניסה
אור תורה לשבתותינו. מהעת שבה הצטרפתי
לחוג זה קיבלה השבת שלי טעם חדש. הלימוד
על-פי הגיליונות של נחמה ליבוביץ' היה
מעניין ומאתגר וחשף אותנו לעומקה של
תורה. היה זה בירור סוגיות פרשניות בצוותא,
שכולנו נטלנו בו חלק פעיל. אך מעבר לכל
אלה, יש להעלות על נס את גודל התמדתה.
במשך כשלושים שנה לא הייתה שבת אחת
ללא לימוד. היא הקפידה, ללא לאות, לקיים
את השיעור כל שבת במועדו, בשבתות הקיץ
החמות, כמו גם בשבתות החורף הקרות
והקצרות. מזג-אוויר חורפי וגשום ככל שיהיה,
לא הפריע לה לצעוד מביתה שברחוב הרב
הרצוג 7 אל עבר רחוב יוסף צבי ב"תל-גנים",

עידו הצעיר משמש כיום כמ"כ בחטיבה.
כל החמישה עברו קורס צניחה וצנחו
בהזדמנויות שונות.

כיום, דוד, שהגיע לגבורת, הינו גמלאי
של "בנק המזרחי". הוא התקבל בגיל צעיר
מאוד לתפקיד זוטרי ולאחר 48 שנים פרש
לגמלאות כמשנה למנכ"ל. עמיצור, בן 54,
משמש כמנכ"ל "טריין" ישראל, חברה לבקרת
אקלים שסניפים לה ברחבי העולם. איתי סיים
לימודי משפטים ועובד כעורך-דין במשרד
גדול בתל-אביב. הוא אב לתינוקת שנולדה
לא מכבר. אורי מתעתד להתחיל לימודים.
ועידו הצעיר משרת בסדיר כמ"כ בחטיבה.
עוד אציין את בננו אחיקם, שאת שירותו
הצבאי בן 4 השנים עשה דווקא בחטיבת גולני,
כמפקד פלוגה. בקורס קצינים בבה"ד 1 הוכרז
כחניך מצטיין ואת דרגות הקצונה שלו חשף
הרמטכ"ל דאז אהוד ברק. כיום אחיקם בן 45.
הוא עובד כרופא פסיכיאטר ויומיים בחודש
משרת במילואים בתפקידו הרפואי.
כבוד לי להיות אם המשפחה.

מימין למעלה למטה: הבנים אורי, איתי ועידו משמאל אבי המשפחה עמי אולמר

למכבר צוינו 60 שנה להקמתה
של חטיבת הצנחנים. ב-29 בחודש
אוקטובר הקרוב יצוינו גם 60 שנה
למלחמת סיני ולצניחה המיתולוגית של גדוד
890 במיתלה. זו ההזדמנות לספר על שלושה
דורות של צנחנים ולוחמים במשפחתנו.
הראשון הוא אב וסב המשפחה, דוד אולמר.
דוד (80) השתתף בקרב הדמים במיתלה, על
אף שכבר היה איש מילואים. עד היום הוא
זוכר את עשרות המתים ועשרות הפצועים
שעזר בפניניים ממיצר המיתלה באמצעות
מטוסי הדקוטה שנחתו והמריאו בזה אחר זה.
אנחנו מוותיקי קהילת "גבורת מרדכי".
הצטרפנו בשנת 1970. גדלנו בבני-עקיבא,
גרעין "גאולים". באמצע שנות ה-50 גויס
הגרעין במסגרת הנח"ל ונשלח להכשרה
לקיבוץ טירת-צבי. בהתאם להוראות צה"ל
שלח הגרעין שלושה חברים לשרת בצנחנים,
גדוד 890 המפורסם בפקודו של אריק שרון.
דוד, שהיה אחד מהשלושה, השתתף כלוחם
בפעולות התגמול, במבצע קדש ולאחר מכן

במלחמות ששת הימים
ויום כיפור, הן בסדיר
והן במילואים.

בני משפחתנו
המשיכו במסורת.
חתננו עמיצור משמש
כיום כקצין החבלה
של חטיבת הצנחנים
הסדירה, כמתנדב
בדרגת רב סרן. הוא
לקח חלק במלחמות
לבנון ובמבצעים רבים.
ב"צוק איתן" גויס
לתקופה של כחודשיים.
שלושת בניו של
עמיצור, נכדינו, אף
הם שייכים לחטיבה
האדומה: איתי שירת
במגלן וזכה בתעודה
הערכה על פעולות
צבאיות עלומות הן
ממפקד עוצבת חירם
והן ממפקד יחידת
מגלן. אורי סיים
שירות מלא בגדוד 890.

ברזל והחמלה

"רק עם בואה של חסידה השכל זכתה הקבוצה להדרכה עם סמכות. היא עמדה לראשונה בפני קבוצה של צעירים וצעירות שעברו עליהם אסונות נוראיים בשואה". ומוסיף: "חסידה הספיקה להציל את קבוצת היתומים הללו על ידי הבראת המכנה הקבוצתי שלהם. בואה לקפריסין היה בעיתו..."

חסידה מעידה על עצמה כי בחרה במתכוון בקבוצה הקשה, כשם שהעדיפה את השליחות רבת האתגר בקפריסין על פני זו שבאיטליה. שליחותה בקפריסין הותירה בה רשמים עזים וחוויות מרתקות.

חסידה הצטיירה בעיני תמיד כ"אשת ברזל" - בתביעותיה מעצמה ומאחרים. היא לחמה על עקרונות אמונתה ללא מורא מאיש. הוקעת עוולות ומאבק על ניצחון הצדק היו נר לרגליה מאז ומתמיד. בקפריסין - והיא כבת עשרים וחמש - נקרתה בדרכו של הנציב העליון שם, [אמנם לא ידעה מיהו, אך זיהתה בו שהוא בן אצולה בריטי] - שפכה עליו את כל אשר היה בליבה על הממשלה ועל הצבא הבריטי - כפי שהיא מעידה ביומנה.

עמדותיה באשר לזהותנו הלאומית ובאשר לאחיותנו בארץ היו מוצקות. היא לא היססה להביע אותן בקול חד וברור. לא אחת שלחה מאמרי תגובה חריפים לעורכי עיתונים למיניהם. מעורבותה העמוקה התבטאה גם במעשים. היא לקחה חלק בהפגנות מחאה והשתתפה בהתלהבות באירועים "לאומיים". גם בשנות חייה המאוחרות לא ויתרה על אירועי "יום ירושלים" בבירה, גם כאשר הדבר היה כרוך בטלטולי דרך קשים.

אך לצד העוז והנחישות שהיו בה, נתגלתה בה גם מידה רבה של רגישות, רכות ואכפתיות כלפי האחר ובפרט כלפי החלש. אין ספק, כי סוד הצלחתה בקפריסין היה נעוץ לא רק בסמכותיות שבה, אלא גם באנושיות שבה. בהתייחסותה ביומנה לעלייה מצפון אפריקה, כתבה:

"באחד הימים נכנסתי לאוהל אחד. האוהל היה מוזנח... ישב שם יהודי... התחלנו לשוחח והוא הציע לי תה עם נענע. בוודאי שלא יכולתי לסרב. הוא לקח ספל עשוי מפח, הרים מהארץ סמרטוט מלוכלך מאד, ניגב את הספל מבפנים, והכין לי משקה של תה עם סוכר. שתיתי!"

הרבה חום ואהבה השפיעה על בני הנוער בקפריסין, כמו גם על קבוצת היתומים

חסידה ז'ל בצילום קבוצתי ישן עם נשות הקהילה הוותיקות (יושבת במרכז בחולצה שחורה)

חסידה גם לימדה כל חייה. היא עבדה כמורה במערכת החינוך הממל"ד, אך גם לאחר פרישתה לגמלאות לא חדלה ללמד: לאחר שעזבה אותנו המשיכה למסור שיעורים על פרשת השבוע ב"בית טובי העיר", מידי שבת, וזאת, עד לשבת האחרונה לחייה, והיא בת תשעים ושלוש. בני משפחתה סיפרו לי כי עוד הספיקה להכין את השיעור לשבת פרשת "קדושים", אך בו ביום קופד פתיל חייה...

חייה של חסידה לא התמצו רק בהיבט האישי. שנים רבות בחייה עמדו בסימן פעילות ומעורבות בחיי האומה, אשר במעגליהם השונים פעלה בלהט ובמסירות. בצעירותה מילאה שליחויות לאומיות בארץ ובעולם. בשנת 1947 התלוותה אל בעלה, צבי ז'ל, בשליחותו הדיפלומטית בבודפשט, שם הייתה אחראית למשימות חשאיות רבות חשיבות אשר היו כרוכות, לא אחת, בסיכון רב, כמו הצלת רכוש יהודי ע"י הברחתו מעבר לגבולות המדינה. בשנות החמישים המוקדמות הצטרפה אל בעלה בשליחותו החשאית בקזבלנקה, ובפעילותו, לאחר מכן, כמרכז מחנה העולים במרסי. גם בשליחויות אלה היא מילאה לצידו תפקידים חשובים.

ראוי לציין כי עוד בטרם נישאה נשלחה חסידה מטעם האגף הדתי של המחלקה לעליית הנוער לפעול בקרב העקורים בקפריסין. היא עשתה שם "עבודת קודש" בקרב ילדים ונוער ובקרב מבוגרים. באישיותה הכריזמטית הצליחה "לכבוש" את אחת הקבוצות הקשות במחנה, כפי שמעיד מנחם אורן בספרו על המחנות בקפריסין:

על מנת להעביר שם את השיעור. (והדבר מזכיר לי זיכרון ילדות שתיארה ביומנה, כיצד התעקשה ללכת לבית הספר בעיירת מגוריה בקור מקפיא, ועל אף "הישברותה" בדרך לא חזרה לביתה, ומשהגיעה לבית הספר לא מצאה בו נפש חיה...)

וכמה עמל ויגיעה השקיעה בהכנת השיעור. לא אחת בביקורי אצלה בצהרי השבת מצאתי אותה רכונה על שולחן עמוס ספרים. היא עשתה זאת מאהבה. חסידה הייתה אישה צמאת דעת במלוא מובנו של הביטוי. כבר בילדותה התבלטה בה תכונה זו. "במקום משחקי ילדות, הייתי קוראת ספרים" - סיפרה ביומנה. וכשאביה, הרב, היה מוסר שיעור לבעלי בתים, הייתה מסתופפת מתחת לשולחן להאזין לו. ואכן, כל חייה עסקה ב"ללמוד וללמד". הלימוד היה לה ל"סם חיים". בגיל מתקדם למדי השלימה לימודים לשלושה תארים אקדמיים באוניברסיטת בר-אילן. את לימודי התואר השני בספרות עברית סיימה כשהיא כבר ב"בית טובי העיר" ובמיטב שנותיה, ועל אף שבראותה אז לא שפרה עליה, היא לא נרתעה מלעשות את הדרך מירושלים ל"בר-אילן" מספר פעמים בשבוע. כמה אופיינית הייתה לה הקפדתה להשלים תואר אקדמי, שלא נזקקה לו למטרה מעשית כלשהי בשלב זה של חייה. כל עשיותיה היו סדורות בכללים נוקשים ובמסגרות. עשייה משמעותית לדידה הייתה זו הכרוכה בעמידה בחובות. והיא אכן עמדה בכבוד בחובות הלימוד וסיימה את "חוק לימודיה" בהצטיינות.

"לרקוד ברחובות כל היום"

חברנו ר' שלמה פרידמן היה תינוק כל כך קטן וחלש עד שהמשרתת הגויה אמרה לאמו שאין צורך להשקיע בו, כי לא יחיה. לימים עלה ארצה, התבסס והקים עם רעייתו החיילת יהודית שבט גדול לתפארת ואף היה מבוני ומבססי "גבורת מרדכי" ר' שלמה מביט לאחור במבט שמח

- יחזקאל פרנקל -

לאחר כמה ימים נשאלו הנערים לאן ברצונם ללכת. שלמה התעקש על מוסד דתי, וביקש ל'מקווה ישראל'. כך הפך המוסד עבורו בית במשך כל שנות התיכון.

כעבור מספר שנים הגיעו ההורים ארצה דרך קפריסין באונייה 'אקסודוס', אך את המעמד המבוסס השאירו מאחור: "מכל הרכוש שלנו ברומניה לא הצלחנו למכור שום דבר", אומר שלמה.

ואז פרצה מלחמת העצמאות. "ביקשתי להתגייס לפלוגה דתית ונשלחתי לחטיבת אלכסנדרוני, לגדוד 33. עם הפלוגה השתתפתי בקרבות בכל איזור המשולש, בטול-כרם, בטיירה, בכפר-סבא הערבית, בתל-השומר ובקוקון". גם יהודית, רעייתו הנמרצת של שלמה, הייתה חיילת, בת למשפחה שגרה בכפר סמיר, ליד חיפה. שלמה נזכר: "גם קרוב שלי גר שם, והייתי מגיע לבקר אותו מדי פעם. באחת הפעמים הוא אמר לי 'אתה מוכרח להכיר את השכנה שלי, יהודית, גם היא מבית דתי', וגם היא נקראת פרידמן וגם היא מרומניה".

"כך החלה ההיכרות. יום אחד החלטנו לנסוע לחיפה, ובדרך היא אמרה: 'אתה יודע שלא רחוק מכאן נמצאת מערת אליהו הנביא, בוא ניכנס לשם להתפלל'. טוב, נסענו, נכנסנו למערת אליהו ושמת לי לב שהיא מתפללת ברצינות ובכלל היא רצינית בענייני הדת - אז הצעתי לה נישואין. יהודית קיבלה את זה, ואמרה: 'בוא ניסע הביתה ונבשר להורים'. ככה התחתנו, בלי פרוטה, בלי דירה, בלי שום דבר. וברוך ה', אליהו הנביא היה איתנו בעסק".

החתן הצעיר התחיל לעבוד ביום כפועל בניין ובערב למד את הנושא. כשראו בחברת 'משה' ב' - הבונה' בחור צעיר שעובד היטב וגם לומד בניין, לקחו אותו לעבודה. לאחר לא מעט שנים עזב שלמה את חברת משה"ב והקים חברת בניה פרטית. בהמשך הצטרף לחברה ר' שלמה לנדסמן, גם הוא מוותיקי הקהילה. כשהחלו הדיבורים על הקמת בית-כנסת בקהילת משה"ב בגבעתיים, אך טבעי היה

המקום שבו גרה המשפחה, התחלק בין הונגריה לרומניה. מי שהיה בצד הרומני נותר בחיים. אלה שהיו בצד ההונגרי נספו בשואה. למשפחת פרידמן האיר המזל, ואחרי המלחמה חששה אמו שאם שלמה יישאר ברומניה, יידבק חלילה בקומוניזם והחליטה לשלוח אותו לחו"ל. היו להם קרובים באמריקה, אבל לאימו הייתה פינה חמה לצינונות. כך כיוונה

ר' שלמה פרידמן

אותו לארץ-ישראל והוא נער בן 16. בזכות 'בני-עקיבא' יצא שלמה במסע קשה מאוד לא"י שעבר דרך יוגוסלביה. "כשראינו מהים את האורות של הכרמל בלילה, כבר לא זכרנו שום דבר מכל קשיי הדרך. הכול נשכח", אומר שלמה וממשיך: "כשהגיע הזמן לרדת מהאונייה אמרו לנו שאנחנו חייבים לזרוק את כל החבילות שלנו למים - כדי להקל על הצפיפות בירידה. בלית ברירה נאלצתי לזרוק גם את החבילה שלי, עם התפילין שקיבלתי מאבא לבר המצווה. כבר חשבתי שאצטרך להמשיך ככה בלי התפילין, אבל פתאום, על החוף, בא אליי יהודי שעלה איתי מהעירייה ברומניה והחזיר לי את החבילה. הסתבר כי זיהה אותה בתוך הים בין כל החבילות, ירד למים והביא לי אותה. ככה קיבלתי את התפילין בחזרה".

זה היה בתחילת קיץ 1946. מן האונייה הם נלקחו למחנה המעצר בעתלית, אבל כבר

חברנו שלמה פרידמן נולד כתינוק קטן מאוד - 'פחות מזיבל' הוא אומר - והמייילדת הגויה אמרה אז לאמו 'למה את מטפלת בו, הרי הוא לא יחיה'. 'אבל אמי אמרה לה: 'הוא יחיה', וכדי להחיות את הילד היא הכינה סוג של אינקובטור כפרי, עם בקבוקי יין מחומם סביב עריסתו, ועם הרבה חום ואהבה. האמא היהודייה ניצחה. וכך,

שלמה ויהודית פרידמן, מוותיקי חברינו הקימו שבט לתפארת.

ר' שלמה הוא צאצא לאחד מגדולי ישראל, הרב הלל פולאק, מתלמידי ה'חתם סופר'- זצ"ל. איתו למד עוד הלל, הרב הלל ליכטנשטיין מקולומיאי, ועל שני תלמידיו המצוינים קרא 'החתם סופר' את הפסוק 'קדש הילולים לה'. הסבא-רבא זצ"ל, ר' הלל, נעשה ברבות הימים סגי נהור, אך בכל זאת כתב את חידושי התורה שלו בלא לשים לב למצבו. לאחר מלחמת העולם נמצאו כתבי היד שלו, וברבות הימים הוציאו אותם הצאצאים לאור וקראו להם, כמובן, 'קדוש הילולים'.

כיוון שהדברים נכתבו בעת שכבר לא ראה, היה צורך להשקיע רבות בפענוח הכתוב. לא רק היום, אלא גם מבית אבא, מעמדה הכלכלי של המשפחה היה מעל הבינוני. הוא כלל גם משרתת גויה שהייתה אומרת עם הילד 'מודה אני' מדי בוקר. ב'חיידר' בעיירה התקיימו מעמדות, ואת הכיתה הקטנה, עם המלמד המובהר, קיבלו כמובן ילדי המשפחות המבוססות. אלא שאבא פרידמן לא אהב את זה, ושלח את שלמה הקטן לחדר של ילדי המשפחות הפשוטות. הרב של העיירה היה חסיד סאטמר ובעיירה היה בית מדרש קטן, ובכל סעודה שלישית הרב קיים 'טיש', עם שירים וניגונים חסידיים שקיבעו בלבו של הילד דבקות בתורה עד היום. הללו צירפו לו כנראה גם חיבה למקומות תפילה אינטימיים. וכך, שלמה הוא היום מעמודי התווך של ה'שטיבל' הישן והטוב שלנו, בד בבד עם הגעתו תמידים כסדרם ל'גבורת מרדכי'.

יהודית פרידמן

ששני "השלוים'לך" יתגייסו בעצה ובסיוע מאסיבי להקמת הבניין. עם סיום העבודה שלחה הנהלת עמותת לשניים מכתב תודה נרגש ומרגש, על שעשו מאמץ עליון להשלים את בניית בית המדרש לימים הנוראים. עם השנים התרחבה המשפחה, וכיום בני הזוג מבלי לא מעט בנסיעות לשמחות אצל הילדים וילדיהם. כשהם מתבקשים להסתכל לאחר הם אומרים בלא היסוס: "כשאנחנו מסתכלים לאחר על החיים שלנו, אנחנו מרגישים שאנחנו צריכים לרקוד ברחובות כל יום".

טיפול שורש

חברת קהילתנו, בילי שטיין, מתמחה בחיפוש שורשי משפחות ועוסקת עתה בפענוח מיפקדיו של סר משה מונטיפיורי. באמצעות הגניאולוגיה חברים ומכרים מגלים פתאום שהם קרובי משפחה!

- איילת סקסטין -

בילי שטיין עלתה ארצה מניו-יורק בסוף שנות ה-60 והצטרפה אל דודותיה שכבר חיו בארץ. בהדרגה הצטרפו אליהן בני משפחה נוספים. ב-1972, לאחר תקופת מגורים בבני ברק, הגיעה בילי

לשיכון הרצוג-טבנקין שבתחומו עדיין רעו פרות. לאחר מלחמת יום-כיפור הצטרפה לקהילת גבורת מרדכי.

במשך כ-30 שנה עבדה בילי בסוכנויות נסיעות שטיפלו בתיירות נכנסת, אך בעשור האחרון היא עוסקת במחקר גניאולוגי. לעיסוק זה הגיעה מתוך עניין אישי. בהיותה דור שביעי לרבי הראשון מבעלז, תמיד היו שורשי משפחתה מהענף הזה מוכרים לה. כשקנתה לראשונה מחשב, לפני כ-15 שנה, החלה לערוך את אילן היוחסין של המשפחה בעזרת תוכנה שקנתה. כדי להשלים את החוסרים שגילתה, התחילה לחקור את הענפים האחרים במשפחתה וגם עקבה אחרי קישורים שמצאה באתר התוכנה לאתרים שסיפקו מידע על חקר משפחות יהודיות. באחד האתרים מצאה את רשימת הלידות של רב-סבה ואחיו ואז, כדבריה, "נדבקה בחידוק". מן האינטרנט גם למדה על כנס בינלאומי לגניאולוגיה יהודית שעמד להתקיים בארץ. בעזרת ניסיונה בתחום התיירות יצרה קשר עם המארגנים והצטרפה לוועד המארגן של הכנס וכך נתקלה בעמותת שבה היא פועלת כיום. שם רכשה את הידע המקצועי. תחום הגניאולוגיה בארץ עוסק בחקר המשפחה היהודית - ההיסטוריה של חיי היומיום. המיקרו-גניאולוגיה אוספת פרטים על האדם, על שושלת היוחסין שלו, על עיסוקיו, על המקומות אליהם היה קשור, על הכנסתו וכו'. המאקרו-גניאולוגיה מבקשת להפיק נתונים בהיקף רחב יותר על חיי היומיום של קבוצות אוכלוסיה. בילי עובדת כעת, יחד עם העמותה, על פענוח כתבי היד של מיפקדי מונטיפיורי שנערכו בשנים 1839 עד 1875 והעברת הנתונים לפורמט דיגיטלי באינטרנט, כדי שיוכלו לשמש הן חוקרים והן מתעניינים מן השורה. בחמישה מביקוריו בארץ ביקש מונטיפיורי מראשי הכוללים רישום של כל היהודים שגרו כאן, בין השאר כדי לדעת למי לתת כסף וכמה.

הרישומים כוללים שמות של כל בני המשפחה, תאריכי לידה, שנת עלייה, העיסוק, המצב הכלכלי והערוות נוספות. מתוך הנתונים היבשים עולים לפעמים סיפורי חיים שלמים של משפחות שניתן להתחקות אחריהן במשך כמעט 40 שנה. למעוניינים לרדת לחקר שורשי משפחתם ממליצה בילי על כמה אתרים. האחד נקרא www.jewishgen.org אתר המחייב רישום אך ללא תשלום, שמופיעים

בו מאגרי מידע ובהם רישומי לידות, נישואין, מוות ועוד - רובם מארצות שונות במזרח אירופה. האתר מקבל מידע מחוקרים (כמו בילי) האוספים מידע מארכיונים ותעודות ושולחים לאתר. בילי מסבירה שבפענוח כתבי יד יש צורך להתגבר לעתים על בעיות כגון סוגי הכתב שהיו נהוגים לפני 200 שנה והיום קשה להביןם, או המרה של שמות המדינות שהיו קיימות בזמן כתיבת התעודה לשם המדינה שבה נמצאת אותה עיר כיום. פרט מעניין הוא שתינוקות יהודים רבים רשומים כמי שנולדו "מחוז לנישוואין", וזאת משום שהוריהם נישאו "רק" על-ידי חופה וקידושין ולא במסגרת אזרחית! באתר יש פונקציית Family Finder, לפי שם משפחה ומקום מוצא, המסייעת למצוא אנשים נוספים המחפשים קשרי משפחה מאותו אזור. האתר אינו מספק פרטים על בני-אדם חיים, אלא על נפטרים בלבד.

אתר מועיל נוסף הוא Geni. האתר מאפשר לקהל הרחב ולא רק לחוקרים להעלות נתונים. האתר מאפשר אף הצלבת נתונים. יתרונה הוא בכך שניתן למצוא בו קרובי משפחה רבים. מצד שני, אין פיקוח על נכונות הנתונים או על שמירת הפרטיות. הוא מופעל על-ידי חברה ישראלית ששמה My Heritage, ומאתר החברה ניתן להוריד תוכנה חינמית וקלה לשימוש ליצירת אילנות יוחסין, המאפשרת שיתוף פעולה עם משתמשים אחרים וחיבור למאגרי מידע. בילי עצמה, בנוסף לעבודתה המחקרית, ממשיכה להשקיע בטיפוח אילן היוחסין של משפחתה. לקראת ראש השנה היא תמיד שולחת לכל בן משפחה העתק של התרשים המלא. בני דודים שניים ושלישיים מתוודעים זה לזה לראשונה, ולעתים חברים ומכרים מגלים פתאום שהם בעצם קרובי משפחה! בילי ממשיכה להתקדם ולמצוא כל הזמן קשרים חדשים ואומרת שמעניין מאוד ללכת אחורנית, אך ללכת קדימה - זה חשוב. ■

צילום: רינת טואיטו

בילי שטיין

המשך מעמ' 6 <<

האדמה ומערבבים. מוסיפים תבלינים ודבש לפי הצורך. מוסיפים מים עד לגובה של 1 ס"מ מתחת לשעועית; מגביהים את האש לאש גבוהה ומכסים את הסיר. ולאחר שזה רותח מורידים לאש קטנה וממשיכים לבשל עד כרבע שעה לפחות. לאחר רבע שעה בישול סוגרים את האש. מקלפים את הביצים המבושלות. יוצרים גומחות בתבשיל ולשם מכניסים את הביצים; מניחים את הקישקע מלמעלה ומעבירים לפלטה עד למחרת בצהריים.

בתאבון; ניתן להוסיף קוגל (קוקלות). אופן ההכנה - מטגנים בצל בשמן ומעבירים לצלוחית ומוסיפים כוס 1-2 קמח לבן, קצת מלח, פלפל שחור, סוכר, אבקת מרק עוף, פפריקה מתוקה ומערבבים. יוצרים קציצות גדולות ומרפדים את הסיר מעל השעועית.

החמין של אבא מהמילואים

משפחת אחיטוב מגלגלת את המתכון שלה לשבת טעימה מאוד. גלגולו של המתכון המשפחתי שלנו לא עבר את הסבתא והדודה. מקורו במילואים הרבים שאבא שלי עשה בצבא ההגנה לישראל. בתור חייל קרבי הרבה פעמים לא היו לו תנאים לאוכל מסודר לשבת, לכן היה נרתם ומאלתר

"ארוחה בסיר אחד". ארוחה שיכלה להחזיק מעמד כל השבת. הבעיה הייתה, שכאשר חזר הביתה היה מכין גם לנו (לפעמים) את אותו חמין, עם אותן כמויות צבאיות. לכן מיותר לציין שכאשר אכלנו חמין, אכלנו אותו הרבה ולאורך זמן... ברגע ששמעתי על התחרות בבית הכנסת מיד נזכרתי בכישרון של אבא. מקווה שתיהנו מהמתכון.

חמין "חמים וטעים" חגיגת אחיטוב ומיכאל מיכאלי:

מצרכים:

- 1 סיר הכי גדול בבית רצוי עם תחתית עבה
- 4 בצלים - חתוכים לחתיכות גדולות (כשני ס"מ)
- 3 שיני שום קלופות וחתיכות לפרוסות
- 2 כוסות קטניות: סוגים שונים של שעועית יבשה (לבנה, חומה, מנומרת), גריסי פנינה וחמוס - מושרים בהרבה מים עם קצת סודה לשתייה לילה לפני הרכבת הסיר.
- (רצוי להחליף את המים לאחר מס' שעות)
- 4 תפוחי אדמה בינוניים קלופים וחתיכים לחתיכות גסות
- 4 עצמות בקר עם מח. יש להרתיחם בסיר נפרד עם מים. יש להסיר את הקצף שמצטבר. (לא לשפוך את מי העצמות. הם ישמשו אותנו בהמשך...

1.5 ק"ג בשר שריר מס' 8 - בקוביות (כ- 3 ס"מ)

- 3 כפות פפריקה מתוקה
- 1 כף פלפל שחור
- 2 כפות שטוחות של כמון
- מלח לפי הטעם
- 2 כפות אבקת מרק עוף
- 3 כפות שמן זית
- 3 גזרים קלפים חתוכים גס
- 1 קישקע קנוי - מחורר עם קיסם במספר מקומות, אפוי 10 דקות בחום בינוני בתנור
- 5 שזיפים מיובשים מגולענים

תנחומים

- ליצחק נטוביץ' על פטירת אמו ● למשפ' ליפשיץ על פטירת אבי המשפחה משה
- למשפ' רוזנר וכהן על פטירת אם המשפחה ● לאברי שיינדורף על פטירת אמו

שהשמוחה במעונם זר ברכות למזל טוב

ברכות להולדת נינים/ות ● לליפו שטרן ולמשפחתו להולדת הנינה ● ליוכבד אורון להולדת הנינה ● למשפ' אולמר להולדת הנינה ● למשפ' מרקוזה להולדת הנינה
ברכות לבר/בת מצווה ● לשלמה פרנקל בר המצווה ולמשפחתו ● לליאור מידן בר המצווה ולמשפחתו ● להדר ברלין בת המצווה ולמשפחתה ● לתמר טואיטו בת המצווה ולמשפחתה **ברכות להולדת ילדים/ות** ● למשפ' רוזנר להולדת הבן

אופן ההכנה:

בסיר עם שמן זית על להבה בינונית סוגרים את חתיכות הבשר - מוצאים לקערה נפרדת. מוסיפים לסיר את הבצל. לאחר טיגון של כ-5 דקות מוסיפים מחצית מתפוחי האדמה + שיני השום ומערבבים. מוסיפים מחצית מהקטניות המסוננות. מתבלים בפפריקה, כמון ופלפל שחור. עם כף מעץ יוצרים 4 בורות בקטניות ומכניסים לשם את העצמות. מחזירים את הבשר לסיר. מערבבים בסיר (עם המים שבהם הרתחנו את העצמות) את אבקת מרק העוף ומוסיפים לסיר הגדול. מוסיפים את תפוחי האדמה שנשארו + שארית הקטניות + שזיפים מיובשים. במידה ויש מקום מניחים למעלה את הגזרים. טועמים ומתקנים תיבול. ממלאים מים רתוחים חמים עד גובה כל הדברים הטובים. על אש נמוכה בינונית מביאים לרתיחה. מבשלים כשעה וחצי. מוסיפים את הקישקע ומניחים על הפלטה של שבת. ■

אשת הברזל והחמלה/

המשך מעמ' 9 <<

מטורקיה, אשר עליהם הופקדה בקיבוץ טירת צבי. לא ייפלא שאחד הצעירים בקפריסין, משבגר והקים משפחה, קרא לבתו בשמה, חסידה. העניין נודע לה באקראי כעבור שנים, בצירוף מקרים נדיר. אכן, חניכיה מקפריסין ומטירת צבי לא שכחו אותה וגם בערוב ימיה שמרו איתה על קשר. על ההזדהות שלה עם כאב הפרט ועם כאבו של הכלל יעיד סיפורו על המייגור מייטלנד בקפריסין, אשר שאל אותה פעם מדוע איננה יוצאת לבילויים או לטיולים באי, כרבים מהשליחים הישראליים במקום, והיא השיבה לו:

"אחיי נמצאים כאן בין גדרות תיל משולשות ואיך אני אצא לטייל?"

אכן, חסידה הייתה אישה רבת פעלים, אישיות מרשימה ומיוחדת במינה. שולבו בה חכמה, ידענות ודעתנות עם יופי, חן ונשיות. כל זאת תוך עמידה תקיפה ולוחמנית על עקרונות לצד רכות ואנושיות. היא הייתה בת דור המייסדים. פרקי חייה המרתקים היו שזורים בפרקי התקומה של עמנו, פרקים שהיו לה בהם זכויות רבות. אני אישית חבה לה שנים רבות של חברות אמיתית - חמה, אוהבת ומסייעת. יהי זכרה ברוך. ■